opgewektheid en bijna steeds met smaak en geest geteekend. De luchtige, nooit pijnlijke wijze, waarop hij de schandalen, de dwaasheden, de verdeeldheden in den lande van commentaar heeft voorzien, is wel geheel van hem, is wel zeer apart, en wel zeer Fransch. Men denke aan dat zeer komische boekje met de teekeningen in chèque-vorm over het Panama-schandaal. Is het mogelijk zulke gebeurtenissen met meer geest en minder geestdrift te bespotten? Is er echter, is er zelfs in Parijs zelf, een teekenaar die het zóó kan, zonder ooit slap en laf te worden? Mij dunkt, Caran d'Ache is een man, zonder welke de Fransche caricatuur armer zou zijn aan onderhoudendheid.

Ik geloof zeker, er wel aan gedaan te hebben, Willette althans, en Caran d'Ache toch ook, niet te hebben betrokken, bij deze bespreking, in den kring van den Japanschen invloed die zich zoo duidelijk bij Chéret, Forain, Lautrec en Steinlen liet gelden. Het is zeer waarschijnlijk, dat Caran d'Ache zich tot zijn manier heeft laten leiden door gedachten aan de teekenwijze en compositie der Japanners, maar de schoone openbaring die de anderen wekte, is hem toch voorbij gegaan, anders immers had hij juist deze nimmer aanvaard.

Geheel anders dan op de Engelschen werkte de invloed der Japansche houtsneden, die in de laatste 20 jaren Europa binnenvielen, op de schare van jonge Fransche teekenaars. Crane en Greenaway ondergingen den invloed niet dan zijdelings; men kan zeggen, dat slechts hun kleuren-houtsnee-techniek op die der wondere Oosterlingen geschoold was, Caldecott, kernachtig teekenaar zonder veel aesthetischen zin als hij in den beginne was, werd er door bekeerd tot den smaakvollen, delicaten compositeur en colorist dien wij kennen. Aubrey Beardsley volgde na, wat in de kunst der Japanners evenzeer grilligheid en excentriciteit was als zijn eigen werk in de Europeesche, niet de klassieke meesters der teekenkunst en der houtsneê, Outamaro, Hokosaï. Maar de Franschen Chéret, Lautrec, werden als het ware Parijsche Japanners, d. w. z. zij werden speurders in het Parijsche leven, met de oogen van die opmerkers, décorateurs en coloristen ginds, zij ambieerden de schoone resultaten, die de Japansche prent biedt, en werden dus in even sterke mate wakkere opmerkers in het moderne leven. Zij begrepen, evenals Goncourt begreep, maar wat zoovelen, die den Japanschen smaak volgden, niet beseften, dat deze verfijnde décorateurs realisten waren; dat zij de aspecten van hun omgeving beschouwden, dat hun teekenen tot zeer verre hoogte naïef was. Zij zagen in, dat zooals Outamaro de Japaneesche geteekend en verheerlijkt had, zij, Forain, Chéret, Lautrec, de Parisienne konden teekenen en verheerlijken, dat, zooals Outamaro en Hokusaï hun humor togen uit den humor der realiteit, ook zij hun humor of satire of sarkasme hadden te scholen in de studiezalen der observatie.

Zoo gebeurde het, dat men in de laatste twintig jaren der 19e eeuw een heerlijke herleving der grafische kunst aanschouwde, een herleving ook van het realisme. Zoo gebeurde het, dat men prenten in grooten getale te zien kreeg, die de schoonheden vertoonden der Japansche prenten, die welgeslaagde gewaagdheid der compositie, die delicate en toch stoute teekening, die geestigheid der détails herhaald zag in prenten, welke tevens krasse en overtuigende zedeschilderingen van het huidige groote stadsleven in al zijn verschijningen waren.

Tevens zag men het later gebeuren, dat onnadenkende navolgers van deze origineele geïnspireerden slechts den vorm opmerkten en onthielden, waarin deze schoone teekeningen gebracht waren, dat hetgeen een artistieke renaissance geweest was, geholpen door een verfrisschenden invloed van buiten af, leidde tot een domme mode van maniertjes en trucjes, de noties van hoe men te werk moet gaan, bleven hangen, doch dat geen nieuw leven voortdurend kiemde, dat veel bleef gelost worden, doch weinig geladen, dat een schooltje van Fransche teekenaars nasleepte, die arm aan inspiratie, weten en vernuft waren, en trachten dit goed te maken door een met vorm alleen paradeeren, dezen onbewust-parodiëerende.

Maar daarover later.

Jules Chéret heeft meesterlijk, met de hem